

EU Bodemgezondheidswet

Op 17 november publiceerde de Europese Commissie de EU-bodemstrategie. De Commissie heeft de visie dat in 2050 overal in Europa de bodem in een gezonde staat verkeert en de 'degradatie' van de bodem is aangepakt. Daarnaast moeten de bescherming, het duurzaam gebruik en het herstel van bodem de norm worden. De bodem moet daarbij hetzelfde wettelijke beschermingsniveau krijgen als water en lucht. Dit wettelijk kader, de bodemgezondheidswet, is volop in ontwikkeling en zal in het tweede kwartaal van 2023 worden gepubliceerd. De nieuwe bodemgezondheidswet moet de gevolgen van bodemdegradatie aanpakken zodat de doelstellingen van de EU-bodemstrategie worden gehaald. De doelstellingen geformuleerd in de EU-bodemstrategie passen goed bij de structurerende keuzes beschreven in Water en Bodem Sturend.

Belang gezonde bodem voor de drinkwatersector

Volgens de Europese Commissie voorziet een gezonde bodem ons van verscheidene ecosysteemdiensten. Een daarvan is het absorberen, opslaan en filteren van water zodat het grondwater wordt beschermd. Een gezonde bodem is daarom van levensbelang voor de drinkwatersector; circa 60% van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater. Intensief landgebruik en veranderingen in grondgebruik hebben de bodem door de jaren heen beschadigd waardoor ook het grondwater vervuild is geraakt. We zien dan ook een "vergrijzing" van het grondwater: concentraties van een cocktail van medicijnresten, nitraat, bestrijdingsmiddelen, zware metalen, PFAS en andere opkomende stoffen zijn vrijwel overal aanwezig. De drinkwatersector ziet de kwaliteit van de grondwaterbronnen voor drinkwater steeds verder achteruit gaan.

- ▶ Ondersteun de gepresenteerde Bodemstrategie en de ontwikkeling van een bodemgezondheidswet die ook aandacht moet geven aan het belang van schoon (grond)water.

De Europese Commissie overweegt in de bodemgezondheidswet verschillende punten uit te werken. Dit position paper belicht een aantal van deze punten.

Definitie

De voorgestelde, eerste definitie van een gezonde bodem is dat een gezonde bodem ook grondwaterlichamen beschermd. Vewin onderschrijft deze definitie. Het herstel van de bodem heeft per slot van rekening een directe impact op de grondwaterkwaliteit en daarmee de drinkwatervoorziening. Ten behoeve van de coördinatie van het Europese grondwater- en bodembeleid pleit Vewin voor het volgende:

- ▶ Zorg dat de huidige bewoording "absorberen, opslaan en filteren van water en transformeren van voedingsstoffen en stoffen, waardoor grondwaterlichamen worden beschermd" in de definitie voor een gezonde bodem blijft staan.

In dezelfde definitie staat dat een gezonde bodem hoort te dienen als koolstofreservoir. De bodem moet koolstof kunnen opslaan. Het opslaan van koolstof in de bodem is mogelijk door het gehalte organisch materiaal in de bodem te verhogen. Een bijkomend voordeel van het op een duurzame manier vergroten van organisch materiaal in de bodem is dat dit nutriëntenverliezen vermindert. Dit heeft voordelen voor de waterkwaliteit omdat er dan minder nutriënten in het oppervlakte- en grondwater terecht komen.

Het opslaan van organisch materiaal in de bodem brengt echter risico's met zich mee. De bodem is een complex systeem. Het op een duurzame manier opslaan van organisch materiaal in de bodem vergt kennis over het type bodem, de aanwezige teelt, het al aanwezige nutriëntengehalte en de koolstofopslag-capaciteit van de bodem. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat het opslaan van organisch materiaal in de bodem verschillend kan uitwerken. Afhankelijk van de situatie kan het zowel zorgen voor een hogere als een lagere uitspoeling van nitraat naar water. Het kan dus schadelijk zijn voor het oppervlakte- en grondwater wat ook de drinkwatervoorziening treft. Het opslaan van koolstof in de bodem door middel van organisch materiaal vereist daarom maatwerk en continue monitoring.

- ▶ Bewaak bij het bevorderen van de opslag van koolstof de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater ten behoeve van de drinkwaterproductie.

Indicatoren & waarden voor een gezonde bodem

Om de gezondheid van de bodem te meten zijn indicatoren nodig. Omdat de Europese Commissie in de huidige definitie ook de kwaliteit van het grondwater benoemt, ziet Vewin mogelijkheden om de chemische samenstelling van het grondwater als indicator te gebruiken voor een gezonde bodem. De waarden voor deze indicator zijn af te leiden uit de normen in de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn.

- ▶ Wijs de chemische grondwaterkwaliteit aan als indicator om de bodemgezondheid te meten met waarden afgeleid uit de normen in de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn.

Eisen voor duurzaam bodemgebruik

De Europese Commissie onderzoekt op dit moment of er wettelijke eisen moeten komen voor duurzaam bodemgebruik. Volgens de Europese Commissie mag bodemgebruik de ecosysteemdiensten die de bodem levert niet belemmeren. Een van de ecosysteemdiensten die de bodem levert is de bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening. Deze grondlagen moeten beschermd worden:

- ▶ Bescherm beschermende grondlagen boven watervoerende pakketten tegen perforatie anders dan ter behoeve van de drinkwatervoorziening.

De Europese Commissie wil een doelstelling voor de vermindering van nutriëntenverliezen toevoegen ten behoeve van het duurzaam bodemgebruik. Vewin vindt dat de bodemgezondheidswet hier dient te streven naar zo beperkt mogelijke nutriëntenverliezen van de bodem naar grond- en oppervlaktewater. Om deze doelstelling te meten pleit Vewin ervoor om de (grond)waterkwaliteitsnormen leidend te laten zijn om deze nutriëntenverliezen te meten.

- ▶ Vereis dat de uitspoeling van nutriënten en chemische stoffen naar het grondwater- en oppervlaktewater zo veel mogelijk wordt voorkomen als onderdeel van duurzaam bodembeheer en het huidige beleid zoals beschreven in de Kader Richtlijn Water;
- ▶ Gebruik (grond)waterkwaliteitsnormen als indicator om de doelstelling voor de vermindering van nutriëntenverliezen te meten.

Verontreinigde bodems

In Nederland hebben we veel ervaring met de identificatie, registratie en sanering van verontreinigde bodems. Wanneer een Nederlandse bodem boven een bepaalde norm vervuild is moet deze gesaneerd worden. Op het moment van sanering gelden er streefwaarden die aangeven hoe schoon de bodem moet worden. Toch zijn deze streefwaarden niet streng genoeg. De drinkwaterrichtlijnnormen zijn strenger dan de streefwaarden voor bodemsanering waardoor veel verontreinigingen nog steeds een risico vormen voor de drinkwatervoorziening. De ervaring leert dat de streefwaarden in de bodemgezondheidswet strenger dienen te zijn. Op die manier wordt het risico van bodemverontreiniging voor de drinkwatervoorziening verkleind.

- ▶ Zorg dat bodemsanering plaatsvindt volgens de normen van de drinkwaterrichtlijn op locaties waar verontreinigingen een risico vormen voor de drinkwatervoorziening.

Monitoringsproces

Op dit moment laat het beschreven (LUCAS survey) monitoringsproces de monitoring van de bodem ecosysteemdiensten buiten beschouwing. Terwijl in de definitie voor een gezonde bodem staat dat een gezonde bodem zorgt voor ecosysteemdiensten, waaronder grondwaterkwaliteit.

- ▶ Zorg voor een verplichte effectbeoordeling in de LUCAS survey die ook het effect van de bodemgezondheidswet op de grondwaterkwaliteit meet.

Meer informatie:



Arjen Frentz
070 3490 890
frentz@vewin.nl



Marijke Schipper
0651403205
schipper@vewin.nl

Vewin
Bezuidenhoutseweg 12
2594 AV Den Haag
T (070) 3490 850
info@vewin.nl
www.vewin.nl